

Czech Prima Donnas at the Met Opera: An Exhibition at the Czech Center in New York (2024)

Veronika Vejvodová

An overseas exhibition of the National Museum titled *Czech Prima Donnas at the Met Opera* tracing the footsteps of Czech women singing at one of the world's most prestigious opera houses, New York's Metropolitan Opera, was presented in the gallery of the Czech Centre in New York from 12 May to 23 June 2024. This unusual exhibition project brought together the National Museum with such important institutions as the Czech Center in New York and especially New York's Metropolitan Opera. This, however, was not the first time that the National Museum was collaborating with New York's Czech Center on an exhibition on a musical topic. *Czech Prima Donnas at the Met Opera* tied in with several years of cooperation that had begun with the exhibition *Symphony "From the New World"* (2014, by Kateřina Nová) and continued with the exhibitions *Rusalka* (2017, by Veronika Vejvodová) and *Antonín Dvořák: Cello Concerto in B minor* (2018, by Veronika Vejvodová). For these exhibitions, Dvořák's autographs of his *Symphony No. 9 in E minor "From the New World"*, *Rusalka*, and his *Cello Concerto in B minor* were successively on loan in New York. Before the 2024 Year of Czech Music, a travelling version of the exhibition *Famous Czech Composers* (2023, by Sandra Bergmannová and Veronika Vejvodová) was displayed in the gallery of the Czech Center in New York. Cooperation between New York's Czech Center and the Metropolitan Opera began back in 2017 with the lending of two costumes for the exhibition *Rusalka*, and two more costumes were on loan later for the exhibition *Famous Czech Composers* (the Kostelnička's costume from Janáček's *Jenůfa* and Mařenka's costume from *The Bartered Bride*). From the visits of the Metropolitan Opera Archives, the idea arose of holding a separate exhibition of costumes worn by female singers of Czech origin when appearing on the stage of that leading opera theatre.

The exhibition *Czech Prima Donnas at the Met Opera* in the gallery of the Czech Center in New York. Photo by Kristina Kvapilová. / *Výstava Czech Prima Donnas at the Met Opera* v galerii Českého centra v New Yorku. Foto Kristina Kvapilová.

Czech prima donnas at the Metropolitan Opera in the course of over a century: identity and the political situation

The performing of Czech prima donnas from the beginning of the 20th century until the present reflects not only the political and ethnic situation of the time, but also the variable operational practice of opera houses. Until the Second World War, the question of ethnic identity was complicated by the multiethnic population of the Austrian monarchy, especially in view of the large number of Germans living in the Bohemian Lands—it always depended on how the singers born in Czech territory identified and presented themselves in terms of nationality and language. Therefore the first Czech woman to sing at the Metropolitan Opera who can be said to have been Czech-minded was Emmy Destinn (Ema Destinová, 1878–1930; she appeared at the Metropolitan Opera from 1908 to 1921 with an interruption from January 1916 to November 1919), although some sources attribute this primacy to Ernestine Schumann-Heink (1861–1936), who had already been appearing at the Metropolitan Opera (from 1898 to 1932 with interruptions, mainly in Wagnerian roles). Although Schumann-Heink was born in the Prague neighbourhood Libeň, she was actually the daughter of an Austrian military officer who was moved to Verona with his entire family when she was still young, and her mother did not come from Bohemia either.

Emmy Destinn's tenure at the Metropolitan Opera is difficult to compare with the work of her successors despite the fact that her time there was marred by a forced break during the latter half of the First World War. At that time, the singer had been placed under house arrest for anti-state activities under the supervision of the Austrian police at her castle in Stráž nad Nežárkou. Destinn appeared at the Metropolitan Opera in 1910 in the world premiere of Giacomo Puccini's *La Fanciulla del West* alongside Enrico Caruso, who was also to be her partner on stage in more productions (e.g. in the operas *Aida* by Giuseppe Verdi, *Pagliacci* by Ruggero Leoncavallo, and Puccini operas including *Madama Butterfly*, *Tosca* etc.). She also performed in several American premieres including Pyotr Ilyich Tchaikovsky's *Queen of Spades*. She had to participate in many exhausting tours, appearing all across the USA, and that was one of the reasons why she ended her engagement in America.

Maria Jeritza (1887–1982), née Jedličková (or Jedlitzka), was another famous Czech singer at the Metropolitan Opera during the interwar period (1921–1932) who had launched her career at the German theatre in Brno and then in Olomouc. From there, she made her way to Vienna's Volksoper and then to other important opera houses. Although the American press later referred to her as a “Bohemian soprano”, she never identified herself as a Czech. At the Metropolitan Opera, she sang 345 performances, a record number among “Czech” singers, surpassing Emmy Destinn by six productions. One of Jeritza's roles there was as the first *Turandot*, and she could even boast of having been coached personally by the opera's composer himself, Giacomo Puccini. She also had close relations with Richard Strauss (like Emmy Destinn), and she performed at the Metropolitan Opera in the American premiere of his opera *Die Ägyptische Helena*.

Another of the German-speaking singers who came from the Bohemian Lands, younger by 11 years, was Maria Müller (1898–1958) from Terezín (Theresienstadt). American critics emphasised her Czech origins, referring to her as a “young Czech soprano”, but we do not know how the singer viewed her own national identity. Her career was bound to German theatres in Czechoslovakia as well as in both

Costume from the American premiere of Puccini's *Turandot*, at which Maria Jeritza appeared, Metropolitan Opera in New York, 1926. Costume design by Gretel Urban, Umberto Brunelleschi. The costume is kept at the Metropolitan Opera Archives. Photo by Kristina Kvapilová. / Kostým z americké premiéry Pucciniho *Turandot*, ve kterém vystupovala Maria Jeritza, Metropolitaní opera New York, 1926. Autoři kostýmu: Gretel Urban, Umberto Brunelleschi. Kostým je uložen v Archivu Metropolitní opery. Foto Kristina Kvapilová.

Germany and in Austria, and she profiled herself mainly as a Wagnerian singer. She appeared at the Metropolitan Opera from 1924 to 1935 and performed in several American premieres there: *Giovanni Galluinese* by Italo Montemezzi (1925), *Madonna Imperia* by Franco Alfano (1928), *Fra Gherardo* by Ildebrando Pizzetti (1929), *The Fair at Sorochintzy* by Modest Mussorgsky (1930), and *Simon Boccanegra* by Giuseppe Verdi (1932).

Jarmila Novotná (1907–1994), who presented herself as a Czech patriot, appeared at the Metropolitan Opera from the beginning of the Second World War until 1956. Novotná, like Emmy Destinn before her, had a great supporter in the person of the conductor Arturo Toscanini, although Novotná (unlike Destinn) never collaborated with him directly at the Metropolitan Opera. During the Second World War, in reaction to the massacre in Lidice, she made a recording in America with Jan Masaryk, featuring a selection of folk songs (titled *Songs of Lidice*), which was also broadcast on the radio station Voice of America. The songs were published after the war, but print runs were completely destroyed twice during the communist era (1948 and 1969). Novotná was later also connected with the Metropolitan Opera Archives, in 1981 becoming a member of the advisory committee of the archives and an assistant to the director.

One result of the division of postwar Europe by the Iron Curtain was that Czech prima donnas appeared on the stage of the Metropolitan Opera only during political thaws, as in the case of Ludmila Dvořáková (1923–2015) from 1965 to 1968, or if they abandoned Czechoslovakia, such as Eva Randová (* 1936), who appeared during the 1981–1982 and 1998–1999 seasons. The Velvet Revolution opened the door to the Metropolitan Opera both to Czech repertoire and to Czech artists. In the 1990s, the first to appear was Gabriela Beňačková (* 1947, who sang at the Met in 1991–1993 and 1999), a singer of Slovak origin who later became a Czech citizen. She was followed by Eva Urbanová (* 1961, who performed at the Met in 1998, 2003–2004), and Magdalena Kožená (* 1973, who sang at the Met in 2003–2006, 2010–2011, and 2019–2020). Younger generations of singers no longer received full-time engagements and contracts like the generations at that theatre until the Second World War. The opera company transitioned to block scheduling of individual titles, so the number of performances by Czech singers on that stage cannot be compared with older generations.

Czech prima donnas and Czech repertoire at the Met Opera: Smetana, Janáček, Dvořák, Weinberger

Appearances by Czech prima donnas at the Metropolitan Opera were connected in some cases with the promotion of the Czech operatic repertoire in America. Emmy Destinn sang in the first production of *The Bartered Bride* under the baton of Gustav Mahler from 1909 to 1912 (in a German translation). In the interwar period, Maria Jeritza won fame as the first American Jenůfa in Janáček's opera *Jenůfa* (in a German translation) in 1924–1925 with choreography by the Czech dance master Otakar Bartík, who also created the choreography for *The Bartered Bride* (1909). After Emmy Destinn, Maria Müller performed in the new

production of that opera in 1926 in the role of Mařenka, so her Czech roots helped her get something other than just Wagnerian roles or roles in the Italian operatic repertoire. Besides singing in other American premieres, in 1931 at the Metropolitan Opera she became the first and, so far, only Dorotka there in the opera *Schwanda the Bagpiper* by Jaromír Weinberger, a Czech composer of Jewish descent. During the period of the Second World War, her successor as Mařenka was Jarmila Novotná (1941–1942), who said in many interviews that during the war years, she was responsible for the opera being sung in English instead of in a German translation, but the opera had already been sung in English from 1936 to 1938 under the baton of Wilfred Pelletier. The conductor of the production of *The Bartered Bride* with Novotná was Bruno Walter, who apparently wanted to go back to doing it in his native German, which Novotná firmly rejected according to her memoirs, feeling the weight of the German occupation of Czechoslovakia.

The next generation of singers who were allowed to sing the Czech repertoire at the Metropolitan Opera did not arrive until the 1990s. After the Velvet Revolution, Sir Charles Mackerras introduced Janáček's *Káťa Kabanová* to the Met for the first time in 1991. In that production, Gabriela Beňačková sang the role of Káťa, and she went on to sing the title roles in Janáček's *Jenůfa* (1992, conducted by James Conlon) and Dvořák's *Rusalka* in 1993 (conducted by John Fiore). She was no longer performing in the 1999 revival of *Káťa Kabanová*, but Eva Randová sang the role of Kabanicha in that production. For Jiří Bělohávek's premiere at the Metropolitan Opera in 2004, Magdalena Kožená appeared in the role of Varvara. That same year, Eva Urbanová also sang there in the role of the Foreign Princess in Dvořák's *Rusalka*. Kožená is also the Czech prima donna to have appeared at the Metropolitan Opera most recently in Strauss's opera *Der Rosenkavalier* (2020).

Concept: display panels and the original costumes of Emmy Destinn, Maria Jeritza, and Jarmila Novotná

The format of the exhibition was conceived as a combination of display panels and exhibits of original costumes from the collections of the National Museum and of the Metropolitan Opera Archives. The exhibition consisted of 11 panels, each devoted to one singer, with the exception of the first panel, which displayed an overview of all of the singers and a timeline indicating the years of their active engagement at the Metropolitan Opera. The panels used photographs that have been preserved in the Metropolitan Opera Archives depicting the singers during their performances. The bulk of the exhibition consisted of original costumes, six of which were borrowed from the Metropolitan Opera Archives, while three were brought over from the National Museum in Prague (costumes from the Theatre Department of the Historical Museum). The transported costumes came from the estate of Emmy Destinn, and on the basis of period photographs, three of them in which Destinn appeared at the Metropolitan Opera have been identified. This involves the costume of Aida from 1908, which was Destinn's very first role on that stage, and the costume of the character Alice Ford from Verdi's *Falstaff* (1909). The stage design was completely updated

for both productions in those two years, so at the beginning of her New York engagement, Destinn got new costumes. In 1912, Destinn also performed in a new production of Mozart's *Die Zauberflöte*, but in that case she turned to her own personal costume wardrobe and used accessories from the Aida costume (a belt and necklace covered with coloured stones) from a Berlin production of 1907. The two costumes can be compared from preserved photographs. This is an example of how female singers used and varied expensive costumes, which were their property, and which they often took along on their travels.

Also on exhibit were costumes from the Metropolitan Opera Archives that had originally been the property of Maria Jeritza and Jarmila Novotná. Jeritza's spacious and lavishly decorated *Turandot* costume from the opera's American premiere in 1926 attracted the greatest attention. In contrast to that was the singer's costume of Helena from Strauss's opera *Die Ägyptische Helena* (also an American premiere, 1928), which was more of a reflection of

Costume from a Prague performance of Verdi's *La traviata* (Act III), which Jarmila Novotná had made for her in the salon of Hana Podolská, National Theatre in Prague, 1927. Novotná also used the costume in a production of the Metropolitan Opera (1940–1943 and 1947). The costume is kept at the Metropolitan Opera Archives. Photo by Bruce Bybee. / **Kostým z pražského představení Verdiho *La traviaty*** (3. jednání), který si Jarmila Novotná nechala šít v salónu Hany Podolské, Národní divadlo v Praze, 1927. Novotná kostým využívala také v produkci Metropolitaní opery v letech 1940–1943 a 1947. Kostým je uložen v Archivu Metropolitaní opery. Foto Bruce Bybee.

period fashion and made a provocative impression, as the critics noted. A third costume in which Maria Jeritza appeared in Wagner's *Die Walküre* (in the role of Brünnhilde) is not from a Metropolitan Opera production, but from her engagement at Vienna's Court Opera. The costume is shown in a period photograph from a Viennese studio. The singer appeared in *Die Walküre* at the Metropolitan Opera as well, but in a different role (as Sieglinde).

Jarmila Novotná left the Metropolitan Opera Archives an extraordinary dress made for her at the Prague salon of Hana Podolská. This involves the costume of Violetta from Verdi's *La traviata*, which was the role with which the singer began her career, and to which she often returned later both at the National Theatre in Prague and at the Metropolitan Opera. The costume, which is a paraphrase of a historical dress, has been preserved in excellent condition, and its craftsmanship showcases the masterful work of the famous Prague salon. The exhibition also could not omit her costume

as Mařenka from *The Bartered Bride* with elements from traditional Czech folk costumes. The last of her costumes on exhibit was that of Octavian from Strauss's opera *Der Rosenkavalier*, in which Novotná was photographed many times.

Supplementing the exhibition were two video projections. Edited compilations from archival videos of the National Film Archive were shown in the foyer of the Czech Centre with rare footage of Emmy Destinn, Maria Jeritza, and mostly Jarmila Novotná (such as an interview about her performing in America). Another unique feature of the exhibition consisted of four newly made interviews with singers who are still active: Eva Randová, Gabriela Beňačková, Eva Urbanová, and Magdalena Kožená, who discuss their engagements in New York. The interviews were interspersed with period photographs.

Photo from the video of an interview with Eva Randová. The interview was part of an exhibition, and it can be accessed online on the YouTube channel of the National Museum. Photo/video by Jakub Šedý. / **Fotografie z video rozhovoru s Evou Randovou.** Rozhovor byl součástí výstavy a je online přístupný na YouTube kanálu Národního muzea. Foto/video Jakub Šedý.

Photo from the video of an interview with Gabriela Beňačková. The interview was part of an exhibition, and it can be accessed online on the YouTube channel of the National Museum. Photo/video by Jakub Šedý. / **Fotografie z video rozhovoru s Gabrielou Beňačkovou.** Rozhovor byl součástí výstavy a je online přístupný na YouTube kanálu Národního muzea. Foto/video Jakub Šedý.

During the exhibition, the author conducted guided tours, and a concert of Czech songs and arias, also with commentary by the author, featured mezzo-soprano Ada Bílková and soprano Lucie Laubová (piano accompaniment by Isabel Keleti).

Appendix: Number of performances, roles, and premieres given by Czech female singers at the Metropolitan Opera

	Years active at the Metropolitan Opera	No. of performances	No. of roles	American premieres	Metropolitan Opera premieres	World premieres at the Metropolitan opera
Emmy Destinn (1878–1930)	1908–1916, 1919–1921	339	24	4	1	1
Maria Jeritzka (1887–1982)	1921–1932, 1950–1951	345	20	5	2	
Maria Müller (1898–1958)	1924–1935	196	19	7		
Jarmila Novotná (1907–1994)	1939–1951, 1952–1956	205	14			
Ludmila Dvořáková (1923–2015)	1965–1968	17	5			
Eva Randová (* 1936)	1981–1982, 1998–1999	14	3			
Gabriela Beňačková (* 1947)	1991–1993, 1999	39	6		2	
Eva Urbanová (* 1961)	1998, 2003–2004	9	4			
Magdalena Kožená (* 1973)	2003–2006, 2010–2011, 2019–2020	35	7			

Acknowledgments

We are especially grateful to our colleagues from the National Museum, and in particular to Dominika Nagyová and Dana Szemályová, the conservators who prepared Emmy Destinn's costumes to be put on exhibit. For arranging the packing and transport of the costumes, I wish to thank the Theatre Department's costume collection curator Kryštof Vanča as well as the director of the Czech Museum of Music Emanuele Gadaleta. Silvie Vančurová, Ester Klingerová, and Petr Brůha made the administrative arrangements for cooperation with the Czech Center and coordinated the transport of costumes to the USA. For their

painstaking work on production, interior design, and installation, we are grateful to Martin Musil and to his American counterpart Mark Milde as well as to Miroslav Konvalina, who was in charge of organisational and promotional matters as the director of the Czech Center in New York. Pavel Ševčík created the imaginative graphics. The interviews with the singers were conducted by the exhibition's author together with Jakub Šedý, who is the author of the video. A debt of thanks is owed to the employees of the Metropolitan Opera Archives, to its Director Maurice Wheeler, and especially to the Associate Director John Tomasicchio for being perfectly cooperative and as helpful as possible.

Creative Team:

Concept: Miroslav Konvalina

Author: Veronika Vejvodová

Curator: Veronika Vejvodová

Conservators: Dominika Nagyová, Dana Szemályová

Cooperation: Kryštof Vanča, Emanuele Gadaleta, Silvie Vančurová, Ester Klingerová,
Petr Brůha

Production of the exhibition (National Museum): Martin Musil

Production of the exhibition (Czech Center): Miroslav Konvalina, Marek Milde

PR: Kristina Kvapilová, Miroslav Konvalina

Interior design: Martin Musil, Marek Milde

Graphics: Pavel Ševčík (Studio Purpure)

Video: Jakub Šedý

Collaborating institutions: Czech Centre in New York, Metropolitan Opera in New York, National Film Archive

České primadony v Metropolitní opeře: výstava v Českém centru v New Yorku (2024)

Veronika Vejvodová

Stopu českých pěvkyn v jednom z nejprestižnějších operních domů světa, v newyorské Metropolitní opeře, zmapovala zahraniční výstava Národního muzea *Czech Prima Donnas at the Met Opera* umístěná v galerii Českého centra v New Yorku od 12. 5. do 23. 6. 2024. Netradičnímu výstavnímu projektu se podařilo propojit Národní muzeum s významnými institucemi, jakými jsou České centrum v New Yorku a zejména newyorská Metropolitní opera. Nebylo to ale poprvé, kdy Národní muzeum spolupracovalo s newyorským Českým centrem na výstavě s hudební tematikou. *České primadony v Met opeře* navázaly na několik let trvající spolupráci, jež byla zahájena výstavou *Novosvětská* (2014, autorka Kateřina Nová) a pokračovala výstavami *Rusalka* (2017, autorka Veronika Vejvodová) a *Antonín Dvořák: Cello Concerto in B minor* (2018, autorka Veronika Vejvodová). V případě těchto výstav byl do New Yorku vždy zapůjčen Dvořákův autograf Symfonie č. 9 e moll „Z Nového světa“, *Rusalky* a *Violoncellového koncertu h moll*. Do galerie Českého centra v New Yorku byla před Rokem české hudby 2024 umístěna i putovní verze výstavy *Famous Czech Composers* (2023, autorky Sandra Bergmannová a Veronika Vejvodová). Spolupráce newyorského Českého centra s Metropolitní operou začala již v roce 2017 výpůjčkou dvou kostýmů pro výstavu *Rusalka* a později dalších dvou kostýmů pro výstavu *Famous Czech Composers* (kostým Kostelníčky z Janáčkovy *Její pastorkyně* a Mařenky z *Prodané nevěsty*). Z návštěv Archivu Metropolitní opery vznikla poté myšlenka uspořádat samostatnou výstavu kostýmů, ve kterých na prknech této přední operní scény vystupovaly pěvkyně s českým původem.

České pěvkyně v Metropolitní opeře v průběhu více než sta let: identita a politická situace

Působení českých pěvkyní od počátku 20. století do současnosti odráží dobové politické a národnostní poměry, ale také proměnlivou provozní praxi operních domů. Otázka národnostní příslušnosti byla až do druhé světové války komplikovaná z důvodu mnohonárodního složení rakouské monarchie a zejména vzhledem k početnému německému obyvatelstvu žijícímu v českých zemích – vždy záleželo na tom, jak se pěvkyně narozené na našem území národnostně a jazykově identifikovaly a prezentovaly. Jako první českou pěvkyni vystupující v Metropolitní opeře můžeme proto označit česky smýšlející Emu Destinnovou (1878–1930; v Metropolitní opeře vystupovala v letech 1908–1921, s přestávkou od ledna 1916 do listopadu 1919), ačkoliv některé zdroje připisují toto prvenství Ernestině Schumann-Heink (1861–1936), jež vystupovala v Metropolitní opeře ještě dříve (s přestávkami v letech 1898–1932), především ve wagnerovských rolích. Ačkoliv se Schumann-Heink narodila v Praze-Libni, ve skutečnosti byla dcerou rakouského důstojníka, který byl v jejím mladém věku s celou rodinou přeložen do Verony, a ani její matka nepocházela z Čech.

Působení Emy Destinnové v Metropolitní opeře je těžko srovnatelné s jejími následovnicemi, a to i přesto, že bylo poznamenáno vynucenou pauzou v druhé polovině první světové války. Tehdy byla pěvkyně za protistátní činnost uvržena do domácího vězení pod dohledem rakouské policie na svém zámku ve Stráži nad Nežárkou. Destinnová vystoupila v Metropolitní opeře v roce 1910 ve světové premiéře *La Fanciulla del West* Giacomo Pucciniho po boku Enrica

Emmy Destinn as Pamina in Mozart's *Magic Flute* in a production at the Metropolitan Opera (1912–1916). The necklace and belt were originally parts of the costume of *Aida* for a performance in Berlin in 1907. Photo by Miskhin studio New York. Photograph kept at the Library of Congress in Washington, DC. / **Em Destinnová jako Pamina** v Mozartově *Kouzelné flétně* v produkci Metropolitní opery z let 1912–1916. Náhrdelník a pásek byly původně součástí kostýmu *Aidy* pro berlínské představení z roku 1907. Foto Miskhin studio New York. Fotografie uložena v Library of Congress ve Washingtonu.

Carusa, který se stal jejím partnerem na jevišti i v dalších produkcích (např. v operách *Aida* Giuseppe Verdiho, *Pagliacci* Ruggera Leoncavalla nebo Pucciniho *Madama Butterfly*, *Tosca* ad.). Účinkovala také v několika amerických premiérách, jako např. v *Pikové dámě* Petra Iljiče Čajkovského. Musela absolvovat množství náročných zájezdních vystoupení napříč Spojenými státy americkými, což byl jeden z důvodů ukončení jejího amerického angažmá.

Další slavnou pěvkyní v Metropolitní opeře v meziválečných letech 1921–1932 byla Maria Jeritza (1887–1982), rozená Jedličková (či Jedlitzka), která zahájila svou kariéru v německém divadle v Brně a poté v Olomouci, odkud se dostala do vídeňské Volksoper a pak do dalších významných operních domů. Ačkoliv ji později americký tisk označoval jako „Bohemian Soprano“, ona sama se jako Češka nikdy neidentifikovala. V Metropolitní opeře odzpívala z „českých“ pěvkyní rekordních tři sta čtyřicet pět představení, čímž o šest inscenací předstihla Emu Destinnovou. Jeritza zde vystoupila mimo jiné jako první *Turandot* a mohla se v této souvislosti chlubit i osobním školením od samotného autora této opery Giacoma Pucciniho. Blízký vztah měla i s Richardem Straussem (podobně jako Ema Destinnová) a účinkovala zde v americké premiéře jeho opery *Die Ägyptische Helena*.

Další z německy hovořících pěvkyní, která pocházela z českých zemí, byla o jedenáct let mladší Maria Müller (1898–1958), původem z Terezína. Americká kritika zdůrazňovala její český původ, když o ní referovala jako o „young Czech soprano“. Nevíme však, jak tato pěvkyně vnímala svoji národní příslušnost. Kariéru svázala s německými divadly jak u nás, tak v Německu a v Rakousku, a profilovala se především jako wagnerovská pěvkyně. V Metropolitní opeře vystupovala v letech 1924–1935 a účinkovala zde v několika amerických premiérách: *Giovanni Gallurese* Itala Montemezzioho (1925), *Madonna Imperia* Franca Alfana (1928), *Fra Gherardo* Ildebranda Pizzettiho (1929), *The Fair at Sorochintzy* Modesta Musorgského (1930) a *Simon Boccanegra* Giuseppe Verdiho (1932).

Jako česká vlastenka se prezentovala Jarmila Novotná (1907–1994), která se v Metropolitní opeře objevovala od počátku druhé světové války do roku 1956. Novotná, podobně jako před ní Ema Destinnová, měla velkého podporovatele v osobě dirigenta Artura Toscaniniho – ačkoliv s ním Novotná (na rozdíl od Destinnové) v Metropolitní opeře přímo nespolečně pracovala. V době druhé světové války v reakci na vypálení Lidic nahrála v Americe s Janem Masarykem výběr lidových písní (pod názvem *Lidické písně*), které také přenášela stanice Voice of America. Písně vyšly po válce tiskem, ale jejich náklad byl během komunistické éry dvakrát kompletně zničen (1948 a 1969). Novotná byla později také spojena s Archivem Metropolitní opery. V roce 1981 se stala členkou poradního sboru tohoto archivu a asistentkou jeho ředitele.

Rozdělení poválečné Evropy železnou oponou způsobilo, že se na prkna Metropolitní opery dostaly české pěvkyně pouze během uvolnění politické situace (Ludmila Dvořáková {1923–2015} v letech 1965–1968), nebo pokud opustily Československo (Eva Randová, nar. 1936, zde vystupovala v sezónách 1981–1982 a 1998–1999). Sametová revoluce otevřela dveře do Metropolitní opery jak českému repertoáru, tak i českým umělcům. Jako první zde v devadesátých letech vystoupila pěvkyně slovenského původu, která však později přijala české státní občanství, Gabriela Beňačková (nar. 1947, v Met opeře vystupovala v letech

1991–1993 a 1999). Po ní následovala Eva Urbanová (nar. 1961, v Met opeře účinkovala v letech 1998, 2003–2004) a Magdalena Kožená (nar. 1973, v Met opeře zpívala v letech 2003–2006, 2010–2011 a 2019–2020). Mladší generace pěvců již nedostávala plné angažmá a smlouvy jako generace působící na této scéně do druhé světové války. Opera přešla na blokové uvádění jednotlivých titulů, takže počet vystoupení českých pěvkyní na této scéně nelze se starší generací srovnávat.

České pěvkyně a český repertoár v Metropolitní opeře: Smetana, Janáček, Dvořák, Weinberger

Vystupování českých pěvkyní v Metropolitní opeře bylo v některých případech spojeno i s prosazováním českého operního repertoáru v Americe. Ema Destinnová účinkovala v prvním provedení *Prodané nevěsty* pod taktovkou Gustava Mahlera v letech 1909–1912 (v německém překladu). Maria Jeritza se v meziválečném období proslavila jako první americká Jenůfa v Janáčkově *Její pastorkyni* (v německém překladu) v letech 1924–1925 s choreografií českého tanečního mistra Otakara Bartíka, který vytvořil choreografii také pro *Prodanou nevěstu* (1909). Po Emě Destinnové účinkovala v nové produkci této opery v roce 1926 v roli Mařenky Maria Müller, takže jí české kořeny pomohly dostat se i k jiným než wagnerovským rolím či rolím italského operního repertoáru. Kromě dalších amerických premiér, ve kterých zpívala, byla také v roce 1931 v Metropolitní opeře první a doposud jediná Dorotka v opeře *Švanda dudák* Jaromíra Weinbergera, českého skladatele židovského původu. Na její Mařenku navázala v době druhé světové války Jarmila Novotná (1941–1942), která se v mnohých rozhovorech vyjádřila, že se ve válečných letech zasloužila o provedení této opery v anglickém, nikoliv německém překladu. V angličtině se však opera hrála už v letech 1936–1938 pod vedením dirigenta Wilfreda Pelletiera. S Novotnou studoval *Prodanou nevěstu* německý dirigent Bruno Walter, který se patrně chtěl obrátit zpět ke své rodné němčině, což Novotná dle svých vzpomínek pod tíhou německé okupace Československa rezolutně odmítla.

Další generace pěvkyní, kterým bylo umožněno v Metropolitní opeře zpívat český repertoár, přišla až v 90. letech 20. století. Po sametové revoluci přivedl na prkna této scény poprvé v roce 1991 Janáčkovu *Káti Kabanovou* Sir Charles Mackerras. V této produkci účinkovala v roli Káti Gabriela Beňačková, která pokračovala v Janáčkově *Její pastorkyni* (1992, dirigent James Conlon) a v roce 1993 jako Rusalka ve stejnojmenné Dvořákové opeře (dirigent John Fiore). V obnoveném představení *Káti Kabanové* z roku 1999 již neúčinkovala, zato si v této inscenaci roli Kabanichy zazpívala Eva Randová. V debutu Jiřího Bělohávk v Metropolitní opeře v roce 2004 se v roli Varvary objevila Magdalena Kožená. V témže roce zde účinkovala i Eva Urbanová jako Cizí kněžna v Dvořákově *Rusalce*. Kožená je také poslední českou pěvkyní, která naposledy vystupovala v Metropolitní opeře, a sice ve Straussově opeře *Der Rosenkavalier* (2020).

Koncept: panelová výstava a originální kostýmy Emy Destiniové, Marii Jeritzí a Jarmily Novotné

Formát výstavy byl koncipován jako kombinace panelové výstavy a vystavení originálních kostýmů ze sbírky Národního muzea a Archivu Metropolitní opery. Výstava zahrnovala celkem jedenáct panelů, z nichž každý byl věnován jedné pěvkyni, s výjimkou panelu prvního, který zobrazoval celkový přehled všech umělkyní a časovou osu, na níž byly vyznačeny roky jejich aktivního působení v Metropolitní opeře. Na panelech byly použity fotografie z Archivu Metropolitní opery zachycující pěvkyně během vystoupení, pokud se dochovaly. Těžiště výstavy tvořily originální kostýmy, z nichž bylo šest zapůjčeno z archivu Metropolitní opery a tři dovezeny z Národního muzea v Praze (kostýmy z Divadelního oddělení Historického muzea). Dopravené kostýmy pocházely z pozůstalosti Emy Destiniové a podle dobových fotografií se mezi nimi podařilo identifikovat tři, ve kterých Destiniová vystupovala v Metropolitní opeře. Jednalo se o kostým Aidy z roku 1908, což byla úplně první role Destiniové na této scéně, a dále o kostým Alice Ford z Verdiho *Falstaffa* (1909). Obě tyto inscenace byly v obou zmíněných letech zcela nově vypraveny, proto si Destiniová na úvod svého newyorského angažmá pořídila nové kostýmy. V roce 1912 Destiniová dále účinkovala v nové produkci Mozartovy *Die Zauberflöte*. V tomto případě však sáhla do své vlastní

The exhibition *Czech Prima Donnas at the Met Opera* in the gallery of the Czech Center in New York. Photo by Bruce Bybee. / Výstava *Czech Prima Donnas at the Met Opera* v galerii Českého centra v New Yorku. Foto Bruce Bybee.

kostýmní garderoby a použila doplňky z kostýmu Aidy (barevnými kameny posítý pásek a náhrdelník) z berlínského představení z roku 1907. Oba kostýmy lze porovnat dle dochovaných fotografií. Tento případ je dokladem toho, jakým způsobem pěvkyně využívaly a variovaly drahé kostýmy, které byly jejich majetkem a s nimiž často také cestovaly.

Dále byly vystaveny kostýmy z Archivu Metropolitní opery, které byly původně majetkem Marii Jeritzí a Jarmily Novotné. Největší pozornost vzbudil prostorný a bohatě zdobený Jeritzin kostým *Turandot* z americké premiéry díla v roce 1926. K němu působil kontrastně zpěvaččin kostým Heleny ze Straussovy opery *Die Ägyptische Helena* (rovněž americká premiéra, 1928), který spíše reflektoval dobovou módu, a jak upozorňovali kritici, působil vyzývavým dojmem. Třetí kostým, v němž Maria Jeritzová vystupovala ve Wagnerově *Die Walküre* (role Brünnhilde), nepochází z produkcí Metropolitní opery, ale z Jeritzina angažmá ve vídeňské Dvorní opeře. Kostým je zobrazen na dobové fotografii z vídeňského ateliéru. Pěvkyně sice v Metropolitní opeře vystupovala ve stejném titulu, ale v jiné roli (jako Sieglinde).

Jarmila Novotná zanechala v Archivu Metropolitní opery výjimečné šaty, které si nechala šít v Praze v salónu Hany Podolské. Šlo o kostým Violetty z Verdiho *La traviaty*, což byla role, s níž pěvkyně začínala svou kariéru a později se k ní často vracela jak v Národním divadle, tak v Metropolitní opeře. Kostým, který je parafrází historických šatů, se dochoval ve výborném stavu a svým

Costume from a New York production of Smetana's *Barttered Bride*, in which Jarmila Novotná appeared in 1941–1942, Metropolitan Opera, unknown author. The costume is kept at the Metropolitan Opera Archives. Photo by Bruce Bybee. / **Kostým z newyorského provedení Smetanovy *Prodané nevěsty***, ve kterém vystupovala Jarmila Novotná v letech 1941–1942, Metropolitní opera, autor neznámý. Kostým je uložen v Archivu Metropolitní opery. Foto Bruce Bybee.

provedením je ukázkou mistrovství známého pražského salónu. Ve výstavě nemohl být vynechán také její kostým Mařenky z *Prodané nevěsty* s prvky českého lidové kroje. Jejím posledním vystaveným kostýmem byl kostým Octaviana ze Straussovy opery *Der Rosenkavalier*, v němž byla Novotná mnohokrát vyfotografována.

Výstavu doplňovaly dvě videoprojekce. Do vstupní místnosti Českého centra byl umístěn sestřih z archivních videí z Národního filmového archivu, které vzácně zachytily Emu Destinnovou, Marii Jeritzu a nejvíce Jarmilu Novotnou (např. rozhovor o jejím americkém působení). Unikátní byl také nově vytvořený soubor čtyř rozhovorů s dosud aktivními pěvkyněmi Evou Randovou, Gabrielou Beňačkovou, Evou Urbanovou a Magdalenou Koženou o jejich newyorském angažmá. Rozhovory byly proloženy dobovými fotografiemi.

Během konání výstavy byly pořádány komentované prohlídky autorkou výstavy a autorkou komentovaný koncert českých písní a árií v podání mezzosopranistky Ady Bílkové a sopranistky Lucie Laubové (klavírní doprovod Isabel Keleti).

Photo from the video of an interview with Eva Urbanová. The interview was part of an exhibition, and it can be accessed online on the YouTube channel of the National Museum. Foto/video Jakub Šedý. / **Fotografie z video rozhovoru s Evou Urbanovou.** Rozhovor byl součástí výstavy a je online přístupný na YouTube kanálu Národního muzea. Foto/video Jakub Šedý.

Photo from the video of an interview with Magdalena Kožená. The interview was part of an exhibition, and it can be accessed online on the YouTube channel of the National Museum. Photo/video by Jakub Šedý. / **Fotografie z video rozhovoru s Magdalenou Koženou.** Rozhovor byl součástí výstavy a je online přístupný na YouTube kanálu Národního muzea. Foto/video Jakub Šedý.

Příloha: Počet představení, rolí a premiér českých pěvkyn v Metropolitní opeře

	Roky působení v Metropolitní opeře	Počet představení	Počet rolí	Americké premiéry	Premiéra v Metropolitní opeře	Premiéra v Metropolitní opeře
Emmy Destinn (1878–1930)	1908–1916, 1919–1921	339	24	4	1	1
Maria Jeritza (1887–1982)	1921–1932, 1950–1951	345	20	5	2	
Maria Müller (1898–1958)	1924–1935	196	19	7		
Jarmila Novotná (1907–1994)	1939–1951, 1952–1956	205	14			
Ludmila Dvořáková (1923–2015)	1965–1968	17	5			
Eva Randová (* 1936)	1981–1982, 1998–1999	14	3			
Gabriela Beňačková (* 1947)	1991–1993, 1999	39	6		2	
Eva Urbanová (* 1961)	1998, 2003–2004	9	4			
Magdalena Kožená (* 1973)	2003–2006, 2010–2011, 2019–2020	35	7			

Poděkování spolupracovníkům

Zvláštní poděkování patří kolegům a kolegyním z Národního muzea, především restaurátorkám, které připravily kostýmy Emy Destinnové k vystavení, Dominice Nagyové a Daně Szemályové. Za koordinaci balení a převozu kostýmu děkuji kurátorovi fondu kostýmů Divadelního oddělení Kryštofu Vančovi a také řediteli Českého muzea hudby Emanuelovi Gadaletovi. Za administrativní zajištění spolupráce s Českým centrem a koordinaci převozu kostýmů do USA Silvii Vančurové, Ester Klingerové a Petru Brůhovi. Za pečlivou produkci, interiérové řešení a instalaci výstavy vděčíme Martinu Musilovi

a z americké strany Marku Mildemu a také Miroslavu Konvalinovi, který měl coby ředitel Českého centra v New Yorku na starosti organizační a propagační záležitosti výstavy. Grafiku nápaditě zpracoval Pavel Ševčík. Rozhovory s pěvkyněmi vedla autorka výstavy spolu s Jakubem Šedým, který je autorem videa. Za perfektní spolupráci a maximální možnou vstřícnost náleží poděkování zaměstnancům Archivu Metropolitní opery – řediteli Maurici Wheelerovi a zejména jeho zástupci Johnu Tomasicchiov.

Autorský tým:

Námět: Miroslav Konvalina

Autorka: Veronika Vejvodová

Kurátorka: Veronika Vejvodová

Restaurátorky: Dominika Nagyová, Dana Szemályová

Spolupráce: Kryštof Vanča, Emanuele Gadaleta, Silvie Vančurová, Ester Klingerová,
Petr Brůha

Produkce výstavy (Národní muzeum): Martin Musil

Produkce výstavy (České centrum): Miroslav Konvalina, Marek Milde

PR: Kristina Kvapilová, Miroslav Konvalina

Interiérové řešení: Martin Musil, Marek Milde

Grafika: Pavel Ševčík (Studio Purpure)

Video: Jakub Šedý

Spolupracující instituce: České centrum v New Yorku, Metropolitní opera v New Yorku,
Národní filmový archiv